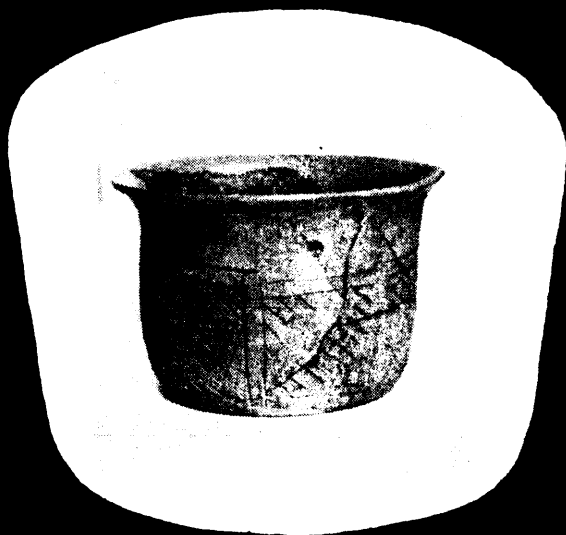

MÚZEUMI LEVELEK

DAMJANICH MÚZEUM, SZOLNOK, 1965

MŰZEUMI LEVELEK

SZERKESZTI: KAPOSVÁRI GYULA

7—8.

Jelen számunkban a Tiszai II. vizlépeső régészeti kutatásának 1964-ik évi munkáiról — legjelentősebb munkánkról — közlünk részletesebb beszámolót.

A címlapon: Aranyozották a kiskörei arar temetőből.

A címlap közepén: Újkőkori edény a kiskörei ásatásból.

FOIT... VOLT...

Jókai Mór valamelyik regényében a budapesti városligetről ír, ahol a mohos tölgyek közt egy régi sír kőoszlopán ez a latin szó áll: „Fuit” ami magyarul annyit tesz: volt, elmúlt.

Ez a gondolat merült fel bennem, amikor az Országos Levéltár régi írásai közül kezembé akadt Kálmán Imre karcagi földműves 1935 áprilisában írt levele. Mélységes emberi, szülői fájdalom jajdul fel benne, s új Tiborcként próbálja panaszát eljuttatni írásban az új „Nagyúrnak”, a Nagyméltóságú Magyar Királyi Földművelésügyi Miniszter Úrnak, hiszen szóban ezt nem is tehetné, mert nem tud közel jutni a „Kegyelmes Úrhoz”.

„Alulírott karcagi lakos, hadirokkant földműves napszámos... az alábbi emlékirattal járulok nagyméltóságod kegyes színe elé.

A mezőgazdasági munkások helyzete így leírhatatlan, kiváltképpen itt, Karcagon... az itteni mezőgazdasági munkások keresete nemhogy nem elég a munkás és családjának fenntartására, hanem még a pusztaszáraz kenyeret sem képesek megkeresni a nagycsaládú, vagyontalan emberek. Napokon, heteken, sőt hónapokon keresztül nincs kenyér sem a lakásokban, főtt tengerivel, vagy darával mentik meg magok és családjok nyomorú életét az éhhaláltól. Nincs tüzelőanyag, nincs ruha, nincs rendes lakás, ágynemű, sok helyen rongyokba takargatva a földön fekszenek apró kis ártatlan vézna gyermekek. Nincs győgszer... Nem tudja gyermekeit iskolába járatni a sokgyermekes szülő, mert nincs ruhája még az apának sem, és sok eset van rá, hogy az apát börtönbe zárják azért, mert nem tudja iskolába járatni ruhátlan gyermekét...

A sokgyermekes családnyak káromkodva, sírva nézik éhes, rongyos gyermekeiknek szenvedéseit, veszekednek férjeikkel a nélkülözések miatt, az apa éhesen csavarog valami munka után, és ha néha kap, az úgynevezett inségmunkát éhen vagy kis pusztaszáraz kenyéren végzi egész héten. De ha néha kap is, 50 vagy 80 fillért fizetnek egy napi munkájáért, ami csak sóra, szappanra, apró házi szükségre elég...

A helyzet azonban az, hogy még jó termés esetén sem keres annyit a nagycsaládú mezőgazdasági munkás, hogy télen kenyere legyen belőle, mert részben már előre felkérte és még a legszükségesebb rongyot is abból kell beszerezni. Télen aztán egvrésze kérni jár, de mivel a sok régi kölcsönt sem tudta fizetni, nem kap azt sem, a másik rész megyen lopni, a harmadik rész megcsalja, akit lehet, megcsalja, meglopja még a másik munkást is, hogy tengethesse becstelen, nyomorult, az állatokénál is alább való életét családjának és magának...

A mezőgazdasági munkások nagy családjokkal már a tél beállta-kor kenyér nélkül, tüzelő nélkül, rongyosan sínylődnek. Lassan mennek az éhenhalás felé. A nyolcvan filléres inségmunkákért aztán 1500–2000 munkás töri egymást, amelyből két-három heti munkát kap egy-egy ősztől május hónapig.

Ez a helyzete a karcagi nagycsaládú mezőgazdasági munkásoknak. A legszomorúbb és felháborítóbb tény azonban az, hogy a mezőgazdasági munkásoknak még panaszkodni sem lehet, mert nincs képviselőjük, nincs ember, nincs fórum, nincs hely, ahol elsírhatják kétségbeesítő nyomorúságukat...

És ezeket még az ág is húzza, sok esetben még a csekély, megszólgált munkabérüket sem kapják meg, mert még a rigó is annak fütyül, akinek vagyon van..."*

S így folytatódik a levél több oldalán. Felidézi az idősebbekben, a régi bajokat. „A fájdalom a régi szomorú emlékek hallatán majdnem olyan élesen hasít belénk, mint akkor. De csak majdnem, mert az emlékezésbe belevegyül a nyugtató tudat, hogy az már nincs többé.” „Fuit”, volt, elmúlt!

Kaposvári Gyula

A HONISMERETI SZAKKÖRÖK FELADATAIRÓL

A Hazafias Népfrent Országos Titkárságán országos értekezleten vitatták meg a honismereti mozgalom soron következő feladatait. A honismereti szakkörök — mint szakkörök — önmaguk művelése mellett előadások, kisebb kiállítások rendezésével tudják legjobban lakóhelyük, üzemük vagy termelészövetkezetük történetét, fejlődését ismer-tetni. De a honismereti munka azt is megköveteli, hogy a szűkebb lakóhely megismerése és megismertetése mellett országjáró kirándulá-sokon vagy más módon nagyobb vidék, az ország életével, fejlődésé-vel is megismerkedjenek.

Külön fontos munkát jelénthet a honismereti szakkörök számára az úgynevezett „Falukrónika-írás”, termelészövetkezet vagy más üzem, intézmény történetének, fejlődésének krónikaszerű feljegyzése. Tíz évvel ezelőtt Szolnok megyében is volt ilyen kezdeményezés Tiszavárkony-ban és Jászberényben. Az utóbbi helyen munkaközösség szak szerinti

---

* Megjelent a Parasztsors — parasztgond című kiadványban 1960-ban.